

Брана Миленковић

ПОХВАЛА РУЦИ

*Помоћу њих човек стица у везу са
стирошћу мисли. Оне разлучују
њену масу. Оне намећу облик,
континуру, а у писању чак и стил.*

Henri Fosillon: *Похвала руци*

Човек одувек доказује своје постојање стаништем и цртежом. И ово сећање на мог другара Зорана Петровића, како би то рекао професор Александар Дероко, похвала је његовом доказу – да је постојао и РУКОМ делао.

Преко пола века познанства и друговања у лепом, добром и злу, што нам живот дарује, ослобађају ме узајамно задате речи да један о другом у оваквим приликама говоримо. На невеселим скуповима када се било како изговорене речи чине немоћним, подржасмо обојица уверење да смо један о другоме много рекли - један другом – и да је у оваквим приликама боље да ћутимо. До данас сам то чинио, али на овом месту, на коме смо често прилагали наше радове, а можда и стицајем околности, тренутак је да се каже о Зорану Петровићу и нешто лично – о човеку линије, цртежа, чврсто »укопаних« зграда, путнику, сапатнику у наивном мишљењу да се стварност може преобразити познавањем и поштовањем прошлог.

Године 1943. били смо мала група гимназијалаца – Лазар Трифуновић, Светислав Вученовић, Бранислав Крављанац, Зоран Петровић и писац ових редова – окупљени око сликара Јована Бијелића – неки су учили сликање, неки слушали, глумили, писали у очекивању мирнијих времена да се посветимо племенитијим радњама но што је око нас живот режирао. Изнад свега био је го-

вор, разговор, дебата о свим благодетима једне културе у застоју чији смо процват очекивали. Наш сликарски »одсек« помно је практиковао, на тешко набављеним картонима или заосталим домаћим платнима добијеним од наших мајки, сликарске експерименте постекспресионистичке или фовистичке оријентације, а Зоран нас је већ тада, донекле занемарујући боју, задивљавао чврстином свога цртежа – карактером лика, става, добрим знањем анатомије. Тај превасходно скулпторални начин цртања, који га је у првом моменту одвео на Академију за примењену уметност – почео је свој специфичан живот у вежбаоницама Архитектонског факултета – на споју техничке дисциплинарности и замки уметничких слобода.

Право поље истраживања у овом двојству било је посвећивање више пажње историји, историјским споменицима, подстакнуто радовима професора Ђурђа Бошковића, Александра Дерока и Бранислава Којића, а са допунским студијама у школи, у научним групама, које су водили исти наставници. Активан сарадник у проучавању средњовековне архитектуре а потом сеоске и тзв. народне архитектуре, техничка прецизност и ваљаност сваковрсног представљања простора, уврстили су га у групу која ће наставити пионирске радове професора Архитектонског факултета.

Ведуте, панораме, погледи на значајне градитељске групе са немогућих места и честа лечења од сучаница и главобоља – у стварним физичким напорима настајала су незаборавна документа од којих већина остају будућим

истраживачима за обликовање велике синтезе која увек вешто измиче присутним генерацијама.

Пре свега то је кућа, грађевина од материјала у свом пуном сјају – која се »зида« – црта од једног до другог краја листа, те увек стоји укопана на месту – онаква каква је у својој голој природи – може се додирнути, јер РУКА јој је дала живот – за успомену свима пошто је судбина куће неизбежна и често трагична.

Цртали смо у Поречу турску кућу у мало веселијем стању – јер црном поречком вину ко би одолео – па и тада кућа се није нахерила, чврсто је стајала на листу у своме каменом амбијенту.

Као у пионирским временима двадесетих година, седамдесетих смо јахали уздуж и попреко Косовом и Метохијом. Пустим долинама, пошумљеним странама, питомим ливадама и стрмим врховима – старим турским кирицијским другом и у потпуно слободној природи бележили куће, засеоке, сва могућа места једног живота у

нестајању – осипању породице у материјалној и физичкој беди старачких домаћинстава. РУКА је све бележила – ту страхоту могућег живљења и мира чисте природе која није могла да ублажи трагику предстојеће будућности. Увек се питао – зашто и како – али без одговора – за сада је само остала маса цртежа пред нама. Да ли ћемо успети да све протумачимо – па можда за дужину овог нашег живота и није могуће све то учинити?

Опазити, бележити и по мало трагати за правилима, објашњавајући поступке, варијанте једног градитељског умећа – на стотинама цртежа – мисао предочена цртежом уштедеће нам будући труд да све те разноврсности спојимо њиховим истоветностима у галерију нашег планетарног искуства грађења, не ради музеја и доличне прошлости, већ буђења пред измењеним светом шта нам ваља радити. А чињеница је да су многе истине давно откривене, ту на дохват свих РУКУ, па будимо захвални јер их је ова РУКА много њих и забележила.